

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din, Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27, Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštini hranilnic v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, petek 26. avgusta 1938

Cena posamezni številki din 150

O „podpiranju“ gospodarskih šol

Počasi se bližamo novemu šolskemu letu in z vseh strani se zbirajo obvestila o vpisovanju za sprejem učencev. Zanimanje za šolstvo raste, kar se zdi človeku kar dobro znamenje, ki kaže z marsikateri strani visoko stopnjo naše kulture in njeno razčlenjenost. Šolstvo je moderno ogrodje družbe.

Nekaj pa je s temi znamenji bližajoče se šolske dobe v zvezi, kar ni brezpogojno razveseljivo in pozitivno in kar se nam zdi vredno pravočasno omeniti. Dejansko je pri nas tudi prosveto in šolo zagrnula politika. Vse je ostalo v njej pri starem. Zanimanje za izobrazbo mladine in za pripravo novega šolskega leta je postalo splošno že preveč količinsko in le zunanje, zato se zdi poznavalcu razmer in vestnemu opazovalcu tega pojava, da mimogrede na začetku šolskega leta narejene opazke o potrebah našega šolstva niso popolnoma resno mišljene in ne morejo imeti učinka. Res je, da v tej naglici in tik pred začetkom šolskega leta ne gre šele razmišljati o kaki večji pedagoški ali sestavni reformi našega šolstva. Toda v bistvu je vendarle naše šolsko vprašanje izredno aktualno prav zato, ker je na mrtvi točki, s katere ni videti skorajšnje rešitve. Nabrala se je cela kopica problemov in predlogov iz več let, ki so se večinoma počasi pozabili in se zdaj kakor vsako leto sami vsiljujejo ter tu in tam v zvezi z novimi problemi zahtevajo vsaj zasilne rešitve. Taki problemi se omenjajo pravkar v našem tisku. In kar je značilno — omenjajo se tako raztrgano in tako slučajno, da se kar porazgube tudi jedra vseh teh vprašanj, zgube na škodo mladine. Zato mislimo, da bi bilo zelo škodljivo, če bi naša javnost ostala pri takem obravnavanju šolstva.

Kar mora vsakogar obuditi k razmišljanju, je namreč ugotovitev, ki je padla že nekolikokrat in od več strani, da sestav našega osnovnega in srednjega šolstva ni prav posrečen, posebno pa še, da nam morda manjka osrednja vrsta šole z večjim smislom za gospodarstvo. Opozarja se, da bi morali sploh poiskati nov tip šole. Pri tem je odločilno, da dosedanje šolstvo nima in ni imelo še skoraj nikakega smisla za poznejše življenje otrok, in da smo zaradi tega dobili polagoma kot nadomestilo za hrbtenico vzgojstva specifično učilniški tip osnovne, meščanske ter srednje šole, z le malimi izjemami strokovnih šol, ki se pa tudi ne morejo prav otresti duha sistema ali pa so šele v začetku razvoja in nimajo niti dovolj prostora za vso dotekajočo mladino. Predvsem pa jim manjka kreditov. Zadnje velja za vse gospodarsko šolstvo. In to je jedro vprašanja.

Od mnogih strani se oglašajo tožbe, da vprav važne gosp. šole omejujejo sprejem učencev, ker nimajo za vse nove učence dovolj prostora. Med temi primeri so v večini najprej kmeljske šole in tečajni, pa vse specialno strokovne in obrtne šole. Da so te šole po obsegu omejene, ni nič čudnega, ta ali ona šola je nastala na pobudo društva in korporacij ali pa celo po zaslugi ene same osebe. Da so pa prenapolnjene, to je gotovo znamenje in dokaz o potrebnosti teh šol, hkrati pa o tem, da

zanje ni dovolj poskrbljeno, oziroma da ni bilo doslej dovolj poskrbljeno, čeprav je morala biti lako znatna potreba gospodarskih šol vidna za vsakogar, zlasti pa še za šolskega strokovnjaka in za voditelje prosvetne politike. Dejstvo je torej tu — in se mora priznati — da nimamo gospodarskega, sodobnega šolstva ali vsaj da ga nimamo dovolj.

Vsak natančen poznavalec vzgojstva pa bo uvidel, da tukaj količinsko vprašanje ni več samo zunanje in da ga moremo rešiti le z večjim upoštevanjem zahtev, ki jih postavljata šolski politiki in človeku razvoj moderne družbe in napre-

dek gospodarstva. Ta dva sta pa naše šolstvo že zelo prehitela. Pričeti je treba torej pri jedru vprašanja in iskati poti do korenite šolske reforme. To je tembolj potrebno, ker nas mnogi znaki navedajo na misel, da se nobeno šolstvo ne more razviti samo iz sebe. Preveliki razredi vseh šol so za to le dokaz. Družba, narod in država pa ne morejo uspevati, če nimajo življenju ustrežajočega vzgojstva, še manj pa moreta šolstvo in družba napredovati, če imamo dva skrajnostna sistema šol, ki se tarata, ki živita drug mimo drugega in je eden deležen sistematične uradne prednosti samo zaradi te-

ga, ker je že davno dosegel svojo dobo in svoj višek ter se mehanično utrdil, drugi, mlad in napredujoč, pa mora živeti od drobtin in hkrati prevzemati nase vse tiste naloge, ki jih za družbo več ne opravlja starejši sistem. Na tak način — in tako vlečemo naše šolstvo že nekaj desetletij — ne moremo priti kmalu do svojega naravnega šolstva. Dati bo treba več pomoči gospodarskim šolam. Zadnji čas pa je tudi že, da se izvede tudi pri nas šolska reforma in sinteza, ki bo dala dovolj prostora in časa vzgoji in življenjskim nalogam gospodarstva oz. sposobnostim in smislu za gospodarstvo.

Padel je tudi izvoz premoga, čeprav je celotni izvoz od začetka leta še vedno večji po vrednosti, kakor lani (21.518.622 L proti 20.569.782 L). Zelezo, jeklo in njihovi izdelki so padli v primeri z junijem in kažejo v splošnem večji padeč kakor bombažno blago.

Zeleso in jeklo sta v izvozu padla od 232.000 ton julija 1937. na 151.000 v juniju in na 135.000 v juliju 1938. Po vrednosti je padeč izvoz železa in jekla od 4.469.000 na 3.313.000 v juniju in na 2 milijona 993.000 v juliju. Ostale kovine so zaostale od 1.448.000 na 0'846 mil. junija in se zboljšale na 0'922 milijona funtov v juliju 1938.

Količina izvoženih strojev se je bila popravila od 39.000 t v juliju lanskega leta na 40.000 t v letošnjem juniju, a je padla v juliju na 38.000 t. Vrednost pa je ves čas narasčala. Od 4.365.000 L na 4 milijone 834.000 L in 4.874.000 L.

Volnena blaga je bilo izvoženega v juliju lani še za 3.549.000 L, letos v juniju pa le 1.797.000 L, v juliju pa spet za 2.300.000 L. Za svilo so odgovarjajoče številke: 126.000 L lani, 101.000 L v juniju in 85.000 L letos v juliju. Vrednost drugih tekstilij kaže isto gibanje, kakor volneno blago. Največ ga je bilo izvoženega lani (za 1.853.000 L), letos v juniju le za 1.144.000 L, v juliju pa spet nekoliko več — za 1.199.000 L.

Vrednost izvoženih kemikalij stalno pada: od 2.152.000 L v lanskem juniju na 1.716.000 L v letošnjem juniju in na 1.670.000 L v juliju t. l. Nekoliko popravil se je izvoz motornih vozil in njihovih delov, katerih vrednost je bila v juniju 1.429.000 L, v juniju 1938. le 1.139.000 L, v juliju pa spet 1.213.000 L. Izvoz ladij se je bil popravil od 621.000 L v juliju p. l. na 1.031.000 L v juniju t. l., a je padeč v juliju spet na 362.000 L. Navedli smo številke le za nekatere glavne industrije, ki vse kažejo, da angleška trgovina ne preživlja preveč rožnatih dni. Kakor že omenjeno, je naraščanje zaposlenosti edino dejstvo, ki dovoljuje optimizem za bližnjo bodočnost.

Na jugoslovanskih železnicah

imajo obiskovalci Ljubljanskega velesejma brezplačen povratek. Na postajni blagajni kupijo poleg voznega listka še rumeno železniško izkaznico za din 2.—. Ko dobe potrdilo o obisku velesejma, imajo s to izkaznico in starim voznim listkom brezplačen povratek. Potujejo lahko v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, vračajo pa se od 1. do 17. septembra.

Razširitev kolektivne pogodbe v stavbarstvu

Pogajanja za kolektivno pogodbo stavbenega delavstva so se končala z novo kolektivno pogodbo, katero je banska uprava potrdila in razširila njeno veljavnost na vso banovino.

Odločba o razširitvi pogodbe, ki je veljala doslej za več ko polovico podjetij in zaposlenih delavcev, se opira na čl. 14. uredb o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodiščih. Pogodba velja za vse pooblaščenec graditelje, zidarske mojstre in studenčarje, tesarske mojstre ter pooblaščenec stavbene inženirje.

Trgovski krediti Narodne banke

Kakor poroča v svoji okrožnici združenje trgovcev za Zagreb in Dugo selo, je bilo pred kratkim doseženo, da bo Narodna banka dajala neposredno kredite tudi trgovcem.

Ta razveseljiva novica ne more več presenetiti jugoslovanskih trgovcev, ki so leta in leta zaman zahtevali, da se uredi to vprašanje tudi za naš stan. Zlasti po uvedbi kmečke zaščite so morali mnogi trgovci zaradi pomanjkanja gotovine opuščati obrate in krčiti svoja naročila na minimum, kar jih je pa tudi gnalo proti skorajšnjemu propadu in jačilo konkurenco. Medtem ko je moral trgovec v redu poravnati svoj dolg in zapadla plačila ter naraščajoče davke in druge dajatve, ni mogel od kmetov, svojih dolžnikov, že dolgo let izterjati starih dolgov za blago, ki jim ga je dal na up. Sam pa ni imel in še danes nima nobene zaščite. To stanje je postalo kmalu nevzdržno in se je zlasti v pasivnih krajih trgovski stan čedalje v večjem številu proletariziral. Osiromašenje malega in srednjega trgovca je doseglo vrhunec, kreditov ni bilo in zastopniki trgovskih društev so morali pričeti misliti sredi denarne krize na to, kako bi si trgovci sami uredili vprašanje cenenejšega kredita. Pojavil se je že večkrat tudi predlog za ustanovitev lastne trgovske banke, ki bi dajala ugodne kredite, podobno kakor jih daje Znanstvena banka že nekaj let obrtnikom.

Protij vsem dokazom dosedanjega razvoja trgovine o potrebi cenenejšega trgovskega kredita namreč pri nas ni bilo in še zdaj ni nobene denarne ustanove te vrste za trgovce. Že samo pravičnost bi zahtevala, da se za trgovino skrbi sorazmerno kakor za obrtnike. Najmanj, kar smo morali za obrnitev naše trgovine zahtevati, je pa bilo to, naj daje Narodna banka neposredne kredite tudi trgovcem, ker je to potrebno za stalnost trgovskega poslovanja, enako pa za ustalitev pogojev za obča posojila trgovine.

Šodstotna menična posojila

Tej zahtevi trgovcev se je torej Narodna banka zdaj odločila ugoditi in bo dajala trgovcem neposredna menična posojila od 50 tisoč do 100.000 dinarjev na pet trimesečnih obrokov in po 5%.

Trgovci bo torej imeli 15 mesecev časa, da vrne oziroma izplača obroke za celo posojilo z obrestni vred. Pričakovati je, da se bodo

mnogi trgovci poslužili te možnosti, ker je obrestna mera primeroma nizka. Važno je, kako se bodo dajali ti krediti. In ob tej priliki vidimo, kako potrebno bi bilo, da bi Narodna banka že v prvem času večjega dotoka gotovine dajala kredite ali obrestno mero zmanjšala, kakor smo mi vedno zahtevali. Da je tako, nam dokazuje prodiranje tujega kapitala v našo državo in njegovo močno poseganje v trgovino.

Narodna banka oziroma njena podružnica v Zagrebu daje v svojih pojasnilih tudi navodila o bodočem kreditiranju trgovine. Postopek za odobritev posojila bo zahteval precej časa in naj trgovci zato ne odlagajo svoje prošnje do zadnjega hipa in do konkretne nujne potrebe. Bolje je, da si po-

sojilo vnapred zagotove in ga pozneje dvignejo o pravem času.

>Jugoslovanski Lloyd< sklepa, ko sporoča trgovcem to željo banke, da Narodna banka s temi posojili ne namerava ustvarjati konkurence ostalim denarnim zavodom, marveč uvaja trgovinske kredite le kot olajšavo, s katero se bo pomagalo mnogim trgovcem.

Trgovci morajo vzeti z zadoščenjem na znanje načelno odločitev Narodne banke. Pripomnimo naj, da se je tako priznala — čeprav z veliko zakasnitvijo — vsaj ena izmed mnogih nujnih zahtev trgovcev in trgovskih organizacij in posebej še izmed zahtev, ki so jih postavili trgovci na svojem kongresu. Naloga naših organizacij je, da odločno nadaljujejo boj za uresničitev teh zahtev in pogojev za ozdravitev domače trgovine.

Angleška zunanja trgovina

Neenoten razvoj v I. polletju

Trgovinska bilanca Vel. Britanije in Sev. Irske v mesecu juliju nikakor ni bila zadovoljiva. Padanje prometa, ki se je začelo že junija, se je nadaljevalo. Že skoraj vse postavke so manjše ko junija in tudi v primeri z julijem 1937. je bil letošnji julij zelo slab. Ne le da se v izvozu britskega blaga kaže omejevanje industrij, padeč

količine in vrste uvoza, marveč ni tudi upati na skorajšnje zboljšanje. Edina svetla točka je padeč brezposelnost, sicer bi bil položaj resen.

Sledeča tabela kaže trgovinsko bilanco za preteklih sedem mesecev lanskega in letošnjega leta in še posebej številke za mesec julij (vse v funtih št.):

	uvoz	skupen izvoz	presežek uvoza
1938			
prvih sedem mesecev	543.134.848	307.981.492	235.153.356
julij	73.938.911	42.025.182	31.913.729
1937			
prvih sedem mesecev	569.020.066	346.270.368	222.749.698
julij	85.504.170	54.398.113	31.106.057

Padeč uvoza v primeri z lanskim julijem se vidi v glavnem pri postavki 7.131.101 L vrednosti surovin in nepredelanih predmetov in 6.892.907 L vrednosti na pol ali popolnoma predelanih predmetov. Narasel pa je uvoz živil, pijač in tobaka. Uvoz surovega bombaža in odpadkov je padel od 2.704.827 na 2.431.085 L, vendar pa je količina narasla.

Uvoz surove volne je narasel od 43.101.000 liber na 57.890.000 lb, a vrednost je padla od 2.891.820 L na 2.618.335 L. Britanija je kupila od prekomorskih dežel 9.245.962 cwt (stotov) pšenice (lani 8.819.361 cwt), a tudi tu je vrednost padla od 4.775.631 na 3.589.667 L. Uvoz mesa je narasel po količini in vrednosti. Mlečnih izdelkov so

uvozili za 7.850.788 L (6.789.415 L). Največ masla so uvozili iz Nove Zelandije (270.056 cwt), ki je spodrinila Dansko (266.389 cwt).

Nazadovanje kovinske in tekstilne industrije

Pri angleškem izvozu je nemara najbolj neugodna poteza padeč v izvozu bombažnega blaga od 6 milijonov 447.589 na 4.023.435 funtov ali za skoraj 37%. Tudi izvoz volnena in svilenega blaga je močno padeč. Izvoz umetne svilene niti je padeč po količini od 1 milijon 615.909 lb na 541.381 lb in po vrednosti od 126.230 L na 39.846 L. Blago iz umetne svile je padlo od 5.144.285 kv. jardov na 3.171.622 kv. j. in po vrednosti od 276.230 na 178.401 funt.

Privatna dvorazredna trgovska šola

s pravico javnosti

Zbornice za trgovino, obrt
in industrijo v Ljubljani

Ustanovljena: Z odlokom ministarstva trgovine in industrije I br. 2728/N z dne 4. avgusta 1938.

Lastnik zavoda: Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Vpisuje učence(ke): V ponedeljek 29. avgusta in naslednje dni.

Vpisovanje se vrši: Trgovski dom, pritrilje, levo, Gregorčičeva ulica 27.

Kako se vpisujejo učenci(ke): Osebo in v spremstvu staršev ali njihovih namestnikov.

Za vpis potrebni dokumenti: Rojstni list in spričevalo o mali maturi ali o završnem izpitu na meščanski šoli.

Vpisnina: din 100.—, ki jih je treba položiti pri vpisu.

Ukovina: 10 mesecev po 250 din. Plačuje se trimesečno vnaprej, le v izrednih primerih vsak mesec vnaprej.

Pričetek rednega pouka: Se sporoči pri vpisu.

Pravice in ugodnosti za učence in absolvente PTS:

1. dijaške ugodnosti na železnicah,
2. rodbinske doklade,
3. otvoritev ali prevzem poljubnega trgovskega podjetja na lastno ime,
4. dovršena PTS ima veljavo 6, dovršeni 1. razred PTS pa 5 razredov gimnazije,
5. po dovršeni PTS možen prestop v III. razred trgovske akademije,
6. pri vojakih dijaški rok, napredovanje za rezervnega narednika.

Glede vpisa, disciplinskega reda in izpitov kakor tudi glede celokupnega poslovanja šole veljajo natanko isti predpisi kot na državnih dvorazrednih trgovskih šolah.

Znamke IX. Balkanske olimpiade

Za balkanske olimpijske igre 11., 17. in 18. septembra v Beogradu je poštno ministrstvo izdalo posebne znamke po 0'50, 1, 1'50 in 2 dinarja z dodatkom za še enkratni znesek. Na vsaki je slika po ene sportne vaje in so izdelane v različni barvi: oranžni, rdeči in modri, z napisom Jugoslavija in IX. balkanske igre v obeh pisavah. Vseh 150 tisoč serij bo v prodaji samo od 11. IX. do 30. XI., uporabljati pa se smejo z imensko doseganjo vrednostjo navadnih znamk do konca leta.

Kulturni dogodek

bo Umetnostna razstava v okvirju letošnjega jesenskega Ljubljanskega velesejma od 1. do 12. septembra. Po velikem številu naših likovnih umetnikov, ki bodo tu razstavili svoja najzbranejša dela, bo ta umetnostna razstava tako veličastna, kakršne Slovenci in Jugoslavoani še nismo bili deležni.

To bo zares kulturni dogodek — manifestacija vse slovenske likovne umetnosti, saj bo dala razgled v delavnico vseh naših likovnih umetnikov, ne da bi jih opredeljevali v impresioniste, kubiste, realiste in tako naprej. Mi vsi spoštujemo tvorce umetnin, ki so jamstvo, da slovenska kultura ne propada in ki ustvarjajo umetnine, kakršne moremo nuditi na v pogled vsem še tako razvajenim okurom. Kdor koli si bo ogledal to razstavo, se bo vračal zadovoljen v svesti, da je doživel najlepši umetniški užitek. Na razstavi bodo zastopane vse smeri slovenske likovne umetnosti od zgodnjega realizma do pretiranega impresionizma, pa preko poskusov izčiščenega kubizma do današnjega realizma, ki je dominanten ne le v slikarstvu, temveč tudi v leposlovju.

Ravno v tej smeri, ko se doživlja na tej razstavi kontrast realiz-

Večja poraba pospešuje proizvodnjo in blagostanje

Trgovec je naravni pospeševalec napredka

V »Trgovskih novinah« od 21. avgusta je objavil g. Sava Ivanič, trgovec iz Beograda, zanimiv članek, ki ga zaradi jasnega in načelnega stališča objavljamo v prevodu. Sklicujoč se na besede gospoda predsednika vlade, da je največje poročilo za red in varnost v državi zadovoljno ljudstvo, izvaža pisec sledeče:

Da bi se to doseglo, je treba propagirati in omogočiti kolikor mogoče veliko potrošnjo, potem ne bi bil nihče lačen in vsi bi bili zadovoljni, takrat bi bili tudi vsi zaposleni v proizvodnji, ker poraba izživa pridelavo. Doslej se pa nasprotno omogoča in pospešuje kar največja proizvodnja, z vsemi močmi se pa ovira in duši potrošnja. Odtod »kriza« — pomanjkanje — brezposelnost, glad in nezadovoljstvo.

Večja poraba se doseže le na ta način, če se omogoči kar najhitrejši pretakanje ljudskih potrebščin iz roke v roko, to je, če se omogoči kar najhitrejši promet dobrin; s tem se hkrati doseže tudi njih najpravilnejša razdelitev. Omogočiti, da se gospodarske dobrine prosto in neovirano kar najhitreje premikajo, pomeni dati priliko in možnost, da dobe vsi delo, zaposlitev, zaslužek in kruh; to pomeni premagati brezposelnost in rešiti »krizo«.

Nagla razdelitev blaga dela ljudi site in zadovoljne, in obratno — počasen promet povzroča lakoto in nezadovoljstvo. Zato mora biti razdelitev dobrin čim hitrejša, da bo raslo blagostanje.

Tla za anarhijo

Nihče se še ni našel, ki bi to pretakanje omogočil in izvel, dosti pa jih je, ki ga krčijo in ovirajo. Taki ljudje pripravljajo anarhizem in komunizem; oni povečujejo bedo, pomanjkanje, sejejo glad in nezadovoljstvo. Če ne bi bilo takih ljudi ali teh mnogoštevilnih zavor, bi tekla razdelitev blaga s tolikšno hitrostjo, da bi mogla zaposliti vse ljudi in bi vsi imeli kruha.

Takrat bi minil ves strah za jutrišnji dan, odpadel strah za obstanek in ne bi bilo več treba skopariti in kopiciti bogastev, ker ne bi nihče čutil potrebe, da grabi. Tako pa so naravni zakladi zginili z obraza zemlje, zbiti so od strahu v večje gomile in stisnjeni v manj rok.

Razumi vsega sveta so se ubijali z reševanjem »krize«, to je pomanjkanja in brezposelnosti, a nihče noče uvideti:

- a) da se je promet blaga skrčil,
- b) da razdelitev dobrin ne gre niti s približno potrebno hitrostjo,
- c) da se je potrošnja zmanjšala na minimum,
- č) da je blago ne samo obremenjeno, marveč preobremenjeno; z visokimi carinskimi postavkami, uvozninami, prometnimi in luksuznimi davki, raznimi taksami, tako da je dosti predmetov, ki se pod temi bremenami ne morejo niti premakniti z mesta pridelave, ne pa da bi dospeli celo v promet,

ma s kontrasti prejšnjih umetniških hotenj, je ta razstava ne le važna, temveč celo potrebna. Vedeti namreč moramo, da umetnost ni več sama sebi namen, temveč je le tolmačica čustvenih odnošajev človeka-umetnika in sočloveka do družbe in do človeštva. Čeprav bodo nekatere umetnine tudi na prodaj, razstava ne bo imela le trgovsko usmerjene tendence, temveč v svojem bistvu zgolj kulturni in umetnostno-propagandni značaj. Umetnostna razstava bo namočena v paviljonu »G«.

d) povrhu vsega pa, da bo promet še manjši in počasnejši, nalgajo še takse na reklame.

Praden dospe dandanes predmet od pridelovalca do porabnika, mora iti skozi razne stene in težave, mora prenesti vsa nasprotna bremena, ki gredo do 200%, a za neke predmete tudi do 1000%, kot na primer na vino, ki velja pri kmetu po 2 din in dospe na mizo po 20 din. Pri tem zaviranju prometa in oteževanju potrošnje se mora človek vprašati: zakaj se potem sploh prireajo sejmi, trgi, razstave, muzeji, agenture, čemu služijo trgovske šole in akademije, zaščita domače proizvodnje z visokimi carinami itd.? Pravijo, da služi vse to pospeševanju prometa in večji potrošnji. Kakšna ironija!

Vidi se, da ni harmonije v prometu dobrin, kajti kar ena stran naredi, druga podere. To je vzrok siromaštva in brezposelnosti.

Napačno stališče stare šole

Ljudje smo otroci narave in ta nas uči, da se vse, kar hoče živeti, mora gibati, kakor kri v človeškem telesu. Ustavitev krvi je smrt. Isto velja za promet dobrin in človeških potrebščin, ustavitve teh pomeni lakoto. Kmalu po vojni ni bilo ne brezposelnih ne lačnih — toda takrat je bil promet blaga uren, lahek, svoboden, nezaviran in neobremenjen, vsi predmeti so brzeli od pridelovalca k porabniku.

Od leta do leta je promet propadal, ker smo ga preveč obremenjevali in zavirali. Najboljši dokaz za to je število nezaposlenih v zadnjih 10 letih. Leta 1928. je bilo teh že 25 tisoč, ki so dobivali 1.900.000 din podpore in leta 1937. smo imeli že 187.000 brezposelnih in je bilo izdane 24 milijonov podpore. Še katastrofalnejše bo v prihodnjih desetih letih.

Padec prometa veča brezposelnost in bedo. Ceneje bi bilo razbremeniti promet in pospešiti njegovo gibanje, kakor pa dajati podpore.

Pri nas kakor drugod v svetu se bijeta dve načeli: 1. načela stare šole, ki pravijo: kolikor višja cena, toliko večji dobiček, in 2. načela nove šole, ki trde: kolikor nižja cena, toliko večja tudi potrošnja, večji promet večji dobiček, večja potrošnja — večja proizvodnja. Vse tvrdke iz stare šole morajo propasti, ker jih je že mnogo te vrste propadlo tudi v Beogradu. A državni fiskus se drži še vedno načela stare šole, prav to pa ne koristi ne državi ne poedincu, marveč samo škoduje.

Nova šola

Stara šola določa ceno in ukazuje, po čem se mora predmet prodajati, ne glede na to, ali bo našel kupca. Razumljivo je, da ne doseže smotra. Nova šola preskuša ceno po možnosti prodaje in šele takrat prične promet ali prodajo. Neuspešnost starega načela se je najbolje pokazala pri določbi o britvicah, ki so se obdačile vsaka po 1 dinar. Ze naslednje leto se je morala ta uredba umakniti, ker je bila škodljiva. Učenec te šole pa za to gotovo ni odgovarjal, saj se je le držal vladajočega načela.

Sladkorja porabi pri nas oseba povprečno po 4 in ½ kg, ker je kg po 13 din, v Angliji pa 50 kg, ker je po 374 din. Pri nas je drž. trošarina 8 din. Če bi bila samo 2, bi gotovo dosegli tudi mi 50 kg letno na osebo in trošarina bi dala 100 din namesto le 36 din. Razlika 64 din bi si država pridobila poleg zasluge za prehranitev ljudstva.

Vsi učenci stare šole morajo v življenjski šoli in praksi nujno pasti pri izpitu, pa če bi bili tudi večkratni doktorji ekonomskih in finančnih ved.

Stališče trgovca

Trgovci so element, preko katerega se vrši razdelitev dobrin med pridelovalci in potrošniki, trgovčev smoter je: kar največji promet in kar najhitrejši promet.

Če ne bi bilo trgovcev, tudi ne bi bilo prometa, pa tudi ne potrošnje in proizvodnje (vsaj ne prepletene in solidne — op. ur.). Zato so trgovci najvažnejši in poglaviti tvorec narodnega blagostanja. Ti propagirajo in podpirajo potrošnjo, da bi se mogla razviti proizvodnja. Oni so branilci gospodarskega blagostanja svojega naroda. In koliko jih je že padlo v tem boju, ko so se trudili, da bi nečistem znanim in nezanim omogočili življenje.

Trgovine so mali rezervarji, v katere zliva proizvodnja svoje proizvode in odkoder ti odtokajo za porabo. Če se ti studenci posuše ali če izginejo, izgine tudi promet in gospodarsko življenje. Trgovci so mali kapitalisti srednjega stanu, ki je navezan na dom, delavnico in zemljo in katerega koristi so vse v mejah države. Veliki kapital ne ve nasprotno kot skrajna desnica ali proletariat kot skrajna levica nobenih mej, za oboje velja geslo: kjer mi je dobro, tam je moja domovina. Najboljši primer za to je Francija, katere kapitali so pobegnili čez mejo in se zdaj vračajo. Oboji so internacionalni.

Poti velekapitala

Velekapital v obliki veleblagovnic in razne nabavljalne zadruge proletarizirajo srednji stan, kajti kolikor večja je koncentracija kapitala, tem manj prostora je za male obrate, trgovine in gospodinjstva. To je: velekapital slabi in krči srednji stan ter ga žene v proletariat — skrajno levico.

Stebri narodne države ti skrajnosti nista, marveč je to le srednji stan, ki ga obe preganjata. Danes pa je vse stopilo v službo ali enega ali drugega, njima se prizna vsa pravica, srednjemu staležu pa ni ne pravice ne zadoščenja.

Dandanes se kaznuje in ovira že delo, ustvarjanje, energija in varčnost s pomočjo bremen in naredb. Od delavnega se zahteva vse, od razsipnega in nedelavnega se ne zahteva nič, ta dobiva še pomoč ali podporo in sočustvanje. Dajejo se nagrade, odlikovanja in povlastice. Tako se nagrajuje nedelavnost in podpira lenoba, a namen je uničenje srednjega stanu, ki vzdržuje ravnotežje, da ne pride do diktatur. Kapital bo v vedno manj rokah in bo ostal v manjšini. Zdi se, da se vračamo v dobo veleposestnikov, spahij, vlastelinov, grofov, agov in begov, ki so spreminjali kmete v sužnje in proletarce — dokler niso prešli. Zdaj pa spet nastajajo v obliki veleblagovnic, privilegiranih družb in nabavljalnih zadrug, mali pa s svojimi predmeti ne morejo skozi težkoče, ker vse tekmuje proti njim in jim nalaga na blago dajatve ne glede na to, ali doseže velik odjem ali ne.

Vse to spominja na tistega spahijo, ki ukazuje, da se od setve mora dobiti toliko in toliko žita, ne glede na vprašanje, kako in kje se bo sejalo. Prav kakor da je vsemu namen: spraviti najproduktivnejši in največji stan v nezadovoljnost. Kjer pa ni zadovoljstva, tam ni tudi miru ne blagostanja. Da bodo vsi ljudje siti in zadovoljni, je treba propagirati in omogočiti kar največjo potrošnjo.

Politične vesti

Zasluga Jugoslavije je, da se je sklenil v teh okolnostih sporazum z Madžarsko, piše dopisnik »Journa« iz Berlina.

Priznanje oborožitvene pravice Madžarski pomeni razveljavitev zadnjega dela trianonske pogodbe, ki je veljala 20 let. Konferenca je pokazala, da za dobro voljo ni neresljivih vprašanj.

Madžarska želi skleniti glede manjšin z vsako državo Male zveze posebno pogodbo.

Italijanski tisk z navdušenjem ugotavlja sporazum Madžarske z Malo antanto, pa tudi ostali inozemski tisk je zadovoljen s potekom konference na Bledu.

Dr. Beneš je po razgovoru s predsednikom svoje vlade sprejel v sredo zvečer lorda Runcimana in angleškega poslanika ter se z njima pogovarjal poldruge uro, narkar je povabil vse tri na večerjo. Nato je sprejel pravosodnega ministra Dererja.

Tajništvo lorda Runcimana je izdalo posebno poročilo o lordovem obisku predsednika ČSR dr. Beneša in o sestanku njegovih sodelavcev s parlamentarnim odborom sestorice. Pred obiskom pri dr. Benešu je lord sprejel nemškega poslanca Kunda.

Berlinski českoslovaški poslanik Mastny je prišel v Prago, da poroča vladi o položaju.

Henlein biva v Nemčiji in se bo udeležil kongresa narodnosocialistične stranke dne 5. septembra v Nürnbergu.

Regent Horthy se je vrnil po uspešnem obisku in razgovorih s Hitlerjem zelo zadovoljen v Berlin in bo kmalu odpotoval nazaj na Madžarsko.

Belgija in Nemčija sta sklenili povislati svoji poslanilstvi v Berlinu in Bruslju v veleposlanilstvi.

Vodstvo francoske socialistične stranke je začelo prirejati zborovanja proti novi politiki vlade in zahteva takojšen sklic parlamenta.

Vse stranke ljudske fronte v Franciji so sklicale sestanke svojih izvršilnih odborov, da sklepajo o novem načrtu Daladierove vlade. Pristaniški delavci ob sredozemskem morju so sklenili, da ne sprejmejo nočnega in nedeljskega dela.

Angleška vlada je na posebni seji vodilnih ministrov obravnavala napeti položaj in zlasti vprašanje Španije in Českoslovaške. O tej je poročal član Runcimanove komisije Gwatkin.

V Londonu mislijo, da morajo biti kar najbolj opretni, ker je pričakovati, da bodo prihodnji tedni zelo nemirni.

Italijanska in nemška vlada popolnoma odobravata stališče Francove vlade v odgovoru na angleške predloge.

Sovjetski poslanik Majski je v razgovoru s Chamberlainom in Halifaxom odklonil vsako nadaljnje popuščanje nasproti Burgosu in zahteval, da se takoj skliče odbor za nevmešavanje, kar bi angleška vlada rada zavlekla in poskušala nova direktna pogajanja.

Republikanci poročajo, da so v zračni bitki 50 letal nad Bandolo sestrelili 16 Francovih, Burgos poroča, da so nacionalisti pri Ebru zbili 17 republikanskih letal. Vsak dan je nad Ebrum velika letalska bitka.

Na južni fronti Estremadure so nacionalistične čete spet napredovale in zasedle nekaj krajev. Pri Campillu so vjele mnogo sovražnikov.

Na japonsko tovarno orožja sta vrgli dve letali bombo, ki je tovarno zadelo in jo popolnoma uničilo. Japonci poročajo, da sta le tretji dve domači letali.

Japonska letala so nad Kantonom napadla neko kitajsko potniško letalo in ga prisilila k pristanku, potem pa se s strojnimi obdelovalci potnike, med katerimi je tudi nekaj Evropejcev, kar bo razlog za mednarodne proteste. Japonci so hoteli ubiti predsednika pokrajine Gvana Sunfo, ki se je pa odpeljal v drugo smer.

Mussoliniju je izročil japonski poslanik Hota red krizanteme, ki je najvišje odlikovanje.

Neko angleško jahto je blizu Portsmoutha zadel torpedo iz neznanega vira, mislijo, da je bila podmornica ali pa letalo, katero so baje opazili. Jahta se je komaj rešila, ranjen ni bil nihče.

V Palestini se še nadaljujejo hudi boji z vstaši, zaradi neredov v Bezhrih pa je policija zaprla mnogo Beduinov in jih poslala v koncentracijska taborišča. Promet je na več krajih ustavljen.

Argentinska vlada je določila svoje zastopnike za panameriško konferenco v Limi.

Ameriški odbor za nadzorovanje tujcev v USA je ustavil svojo preiskavo komunističnega gradiva, ker se je tega nabral že prevelik kup.

Denarstvo

Vloge pri slovenskih hranilnicah

V juliju 1938. so po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani narasle skupne vloge pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah za 21.494.720 din na 1.094.884.800 din. Vloge na knjižice so narasle za 2,8 milijona na 637.673.969 din, vloge v tekočem računu za 18,6 milij. na 457 milijonov 210.831 din.

Vloge na knjižice so narasle pri 7 hranilnicah, vloge v tek. računu pri 10, skupne vloge tudi pri 10 hranilnicah. Število vlagateljev na knjižice je naraslo pri 7 hranilnicah, v tek. računu pri 10, skupno število vlagateljev pri 7 hranilnicah in znaša 133.956, torej nekaj manj ko 30. VI. 1938. Celotna slika gibanja vlog pri hranilnicah je torej zelo ugodna in dokazuje, da se zaupanje v hranilnice in denarne zavode stalno dviga, kar se kaže zlasti pri novih vlogah.

Švicarski kapital je pridobil v Jugoslaviji večino avstrijskih delnic in se zanima zlasti za naše rudnike in elektrifikacijo. Računajo, da Jugoslavija ne bo imela nič proti uporabi dela kapitala, ki leži v Švici brezdelno in brezobrestno.

Promet na londonski borzi se je znova okreplil in je nakup zlata skočil od 0,6 na 1,43 milijona funtov ob 1/2 d zvišani ceni 142,65 za unco. Vplivala so izplačila v Ameriko. Proti dolarju je funt neznatno oslabil. Frank se je v Londonu utrdil na 178,4 in je torej že napredoval od 178,59 za 19/100, kar je posledica Daladierovega nastopa. Znano je tudi, da državna zakladnica že 4 mesece ni vzela od Francoske banke nič posojila.

Delniški indeks na desetih največjih borzah je (proti 1927 = 100) v zadnjem tednu nespremenjeno na 62,7 (v juniju isti teden 63,8, v maju 60,6).

Nemški državni dolgovi so konec junija znašali 22,5 milijarde mark proti 19,2 konec marca. Od tega je v tuji valuti izplačljivih 1341 milijonov (1370). Leteči dolgovi so se zvišali od 2345 na 3502 milijona mark.

Promet na ljubljanski borzi

Na večerajšnjem borznem sestanku je notiral funt nespremenjeno 237,20—238,80 in klirinška marka ustaljeno na 14'40—14'60.

Devize z dodatkom Narodne banke: Amsterdam 2380'16—2394'76, Berlin 1742'03—1755'91, Bruselj 733'65—738'72 (zadnji sest. 733'69 do 738'75), Curih 996'45—1003'52, London je napredoval za 1/100 na 211'98—214'04, New York 4316'63 do 4352'95 (4317'88—4354'19) malo nazadoval, Pariz 118'72—120'16 (118'64—120'08), Praga 149'93 do 151'03 (150'08—151'19), Trst 228'04 do 231'13 (228'44—231'53).

Žito

Koruza 130—132'50; pšenica: banatska 152'50—155, gor. baška 157'50—160; ječmen 145—150.

Moka: banatska Og 260—270, baška 270—280, št. 2 din 250 do 260, št. 5 din 230—240 za kg. Otrobi debeli 115—120, drobni 100 do 105.

Tendenca za žito: trdna. Za les zelo mlačna tendenca.

Beograjska borza

Klirinška marka je v Beogradu napredovala od 1.427'50 na 1.451,62 in bila v povpraševanju na večerajšnjem sestanku na 1.441,62. Funt je notiral v povpraševanju 237,2, v ponudbi 238,8. Prodanih je bilo 10 tisoč funtov in 37 tisoč RM na mestu, 30 terminsko, in grških bonov za 180 tisoč draham. Marka je bila za 24, dopoldne celo 35 par dražja, funt nespremenjen.

Naše terjatve v Nemčiji so se po izkazu od 22. avg. povečale za 8'43 mil. RM ali za 120 mil. din. V novem računu z Italijo je Narodna banka plačala nakazila do 2. maja in št. 15.803, s Turčijo do

7. oktobra, s Poljsko do 7. junija št. 1336. Stari račun v lirah je poravnan do kraja (zadnjih 5 milijonov), Nar. banka pa še ni izplačala vsega.

Fr. Zelenik:

Dobro prečitajte!

Kratko je naše življenje, ne toliko zaradi svoje kratkotrajnosti, temveč zaradi tega, ker nam od te kratke dobe preostaja premalo za uživanje. Seneca je rekel: Reši se za samega sebe, zbiraj in drži čas, ki se ti izmuza iz rok ali ti ga kradejo.

Malo jih je, ki res čislajo vsako minuto, veliko jih je, ki preveč časa hoté zaležijo, zelenarijo. Zelo veliko je nezaposlene in neizrabljene delovne sile, znaten del tudi hoté, ogromna je izguba delovnega časa. Znatno manj bede bi bilo med nami, če bi vsa delovna sila bila v redu in pravilno zaposlena. Tako pa gre ogromno časa v zgubo.

Vse je tuja lastnina, le čas je naš. Ali čislamo dovoljno to edino in resnično svojino? Ali ga ne izgublamo po nemarnem, ali ga izrabljamo z vso vneemo? Vsaka neizrabljena minuta našega življenja je za vedno izgubljena, je v rokah smrti.

Čas neizmerno naglo hiti, komaj se obrnemo, pa je že leto naokoli. To naglico časa občutim jaz še posebej. Urejujem trgovski koledar. Komaj uredim letnik in si mislim, sedaj bo pa nekaj časa mir, pa se motim. Vedno moram skrbeti za snov, vedno paziti in gledati, kaj bi bilo za koledar. Uredil sem že petnajst letnikov in v vsakem letniku je z nekaj izjemami nova vsebina, se le malo ponavlja. Gledam na to, da je večina vsebine trajne vrednosti in se izplača koledar spraviti, ne pa da se na koncu leta zažene v stran. Dobro se zavedam, da mora biti vsebina koledarja takšna, da pride vsakemu nekaj prav. Koledar naj zadovolji mnoge, kakor vseh ne more. Nikdar ne bodo vsi zadovoljni. Enim ni prav eno, drugim drugo, tretji hvali to, kar prva dva grajata itd. Enim je koledar predebel, drugim nekam neroden za v žep, drugim zopet je koledar premalo obsežen. Zopet eden ni zadovoljen s svetniki v koledarju in da ni slovenskih imen. V tem pogledu sem pa popolnoma nedolžen in brez moči. Slovenci smo imeli lepa narodna imena, pa so se izgubila; Srbi jih še imajo. Tudi slovenskih svetnikov bo kaj v nebesih, v koledarju jih nimamo.

Za stanovski tisk

Rad bi prav mnogim ustregel, rad bi dal koledarju vsebino, da bi bil nepogrešljiv prijatelj in spremljevalec mnogim.

Rad bi pa od odjemalcev samih zvedel, kaj vse bi jim prav prišlo v koledarju, zato se obračam do vseh s prošnjo, da mi takoj sporočite svoje želje in nasvete. Vi poznate potrebe, zato pa jih povejte še meni. Povejte mi tudi svoje mnenje glede oblike koledarja. Ne odlašajte s svojimi nasveti in željami, temveč sporočite takoj, ko čitate te vrste, sicer pozneje pozabite pisati. Hitro storjeno, je v resnici izvršeno; kdor odlaga, ta omaga.

Leta 1912.—1913. je uprava »Trgovskega lista« v Trstu zbrala podatke o slovenski trgovini. Imeli smo takrat po računu teh podatkov na slovenski zemlji skoraj

Državni papirji so notirali v ponudbi in povpraševanju 24. avg. (proti zadnjemu tečaju): vojna škoda 485,50—484,25(485—484,50), 7% ni Blair 93,75 (94,50—94), 8% ni

98,50 (99,25—98,50), 7% ni Seligman samo v povpr. 99 (99), delnice NB 7300—7275 nespremenjeno in PAB 234,50—233,50 nespremenjeno.

ko tudi zmanjšala stroške proizvodnje in uprave. S tem je več ko zagotovljena tudi donosnost nove investicije 100 milijonov, ki se je morala odobriti za topilnice.

S tem je naše rudarstvo mnogo pridobilo tudi v obeh tujini in upati je, da tudi najdemo dovolj moči za lastna podjetja, ki bi izkoriščala ležišča drugih rud. Kakor poročajo iz Beograda, se pripravljajo skupina za izrabo platin-skih rud in grafita, za katerega smo doslej plačevali tujini lepe zneske. Lanj smo uvozili iz Avstrije, Nemčije, ČSR, Anglije in Francije še za več ko pol milijona din grafita (528 ton), dobivali bi ga pa lahko ob pridelavi platine, katero ima v sebi grafit iz doline zapadne Morave. Za antimon bo medtem že dogotovljena velika sodobna topilnica pri Krupnju, ki jo postavlja nemška družba »Montania«. Regulus pridelujemo samo v Zajači in gre ves v Nemčijo; z obema podjetjema v Krupnju (družbe Podrinski rudniki) in Zajači se uvrsti naša država med glavne izvoznice regulusa.

Rudarstvo in topilnice v juliju

	1936	1937	1938
	v tonah		
črni premog	33.834	37.737	37.065
rjavi premog	222.923	312.432	338.565
lignit	71.652	89.960	88.822
nafta	—	38	82
zem. plin (m ³)	110.133	148.434	214.451
žel. ruda	36.695	50.452	50.587
manganova	216	522	198
kromova	4.973	6.516	4.060
kromov konc.	706	680	1.123
bavksit	36.001	54.449	50.300
zl. kremenica	3.809	2.740	3.970
pirit	5.649	12.339	12.660
bakrova ruda	57.910	59.430	65.355
svinčena cinkova ruda	66.835	76.331	73.869
svinčev konc.	7.314	8.002	8.303
cinkov konc.	7.757	7.425	6.689
antimonova r.	25	718	1.112
survov magnezit	3.249	3.704	3.516
žgani	1.491	1.654	1.002
marmor	60	1.371	685
solna voda hl	260.438	244.824	296.861
bit. škrljavec	—	5.200	—
survov železo	3.600	4.699	2.200
žel. žindra	—	—	2.200
zlato	48	74	32
baker	3.998	3.432	3.370
b. koncentrat	—	—	1.642
svinec	586	433	686
cink	370	433	326
srebro	8	19	8
ant. regulus	5	52	81
kamena sol	3.838	3.894	4.806
cement	5.230	7.498	7.641
elektrol. baker	—	—	191

Preureditve v naši rudarski industriji

Inozemstvo se do zadnjih let ni vidno zanimalo za jugoslovansko rudno bogastvo, čeprav so že nekatere družbe izkoriščale važne rudnike pri nas in si na podlagi ugodnih koncesij pridobile že sloves najbolj rentabilnih podjetij v Evropi. Naša javnost tudi še ni imela dosti pojma o rudnem bogastvu naše zemlje in se je zanimala samo za dobičke oz. za bavksit in za baker, za zlato in pri nas za svinco in cink. Naš kapital še ni bil dovolj močan in razvit, da bi postopno nacionaliziral vsaj najvažnejše odprte rudnike. Zato se je tudi izvažala samo surova ruda in topilniška industrija ni napredovala. V zadnjih letih se je to toliko spremenilo, da je strokovnjakom uspelo s propagando in z odkrivanjem vedno novih rudnikov oziroma ležišč, obuditi večje zanimanje tujega kapitala za naše rude. Veliko je zanimanje za nova ležišča srebra ob Tari, za srebro, zlato in platino reke Ukriue v Bosni itd. Tako se je povečal tudi naval tujih družb in kot posledica tega se je povečala tudi konkurenca med njimi za nove koncesije oziroma za podaljšanje dosedanjih pogodb. Mnoge tvrdke žele tudi postaviti nove plavže, v pridobivanju srebra pa bomo lahko stopili v nekaj letih v Evropi celo na prvo mesto.

Zadnji sunek temu razvoju skrbi za naše rudarstvo je dalo splošno povečano oboroževanje vseh držav v zadnjih letih in seveda tudi že večja poraba kovin za moderne vojne. Nastala je konjunktura kovin, ki ni mogla mimo našega bogatega ozemlja, tako se je končno premaknilo tudi naše rudarsko gospodarstvo z mrtve točke. Prišlo je v drugo stopnjo svojega razvoja, ko bo naša država nehala izvažati samo surove rude in se poskušala toliko osamosvojiti, da bo lahko rude tudi predelovala oziroma čistila in izvažala dražje blago. Hkrati bo z ustanovitvijo topilnic dobila možnosti za večjo zaposlitev svoje delovne sile in tako splošno dvignila naš narodni dohodek.

V tem pogledu se pravkar objavljajo novice o novih korakih na poti ureditve rudarstva. Vlada je zahtevala od angleške družbe »Trepče«, da postavi v državi topilnice za svinco in cink. Utemeljila je to z interesi našega gospodarstva. Družba se je branila z izgovorom, da ne more izvažati kovine, ker je doslej prodajala rudo državam, ki imajo dosti topilnic in zato omejujejo uvoz čistih

kovin. Ker pa naša država sama ne bi mogla porabiti vse pridelane kovine, bi nastale težave za prodajo blaga iz vseh rudnikov Trepče, Kopaonika, Zletova in Novoga brda. Zahtevala in dobila je zato od vlade določena jamstva. O tem je z zahvalo naši vladi poročal na občnem zboru družbe v Londonu predsednik Chester Beatty in dne 16. avgusta so vse štirje družbe naštetih rudnikov, ki so bile itak v lastništvu povezane, sprejele predlog za fuzijo. Nova družba bo torej ustanovila topilnice v Zvečanu za svinco in v Šabcu za cink, kakor je že obseženo v uredbah o ugodnostih tem podjetjem. Razen tega mora postaviti še topilnico za rafinirani cink za 3000 ton letnega izdelka.

Pravi lastnik starih in nove družbe je »Selection trust« in bo družba imela od preureditve tudi velike koristi, ker bo laglje izvedla njih skupno racionalizacijo. Poleg carinskih in davčnih ugodnosti, ki so izredno velike, bo ta-

Zopet so Maribor prezrli

Te dni je bila podana z merodajnega mesta izjava, da bo vlada v stremljenju, da dobi tudi Jugoslavija moderne radijske postaje. zopet napravila korak dalje. V Skoplju se bo postavila oddajna postaja, močna 20 kilovatov. Ker se že gradi v Beogradu druga, močnejša kratkovalovna postaja z 10 kilovati, bo v najkrajšem času imela Jugoslavija skupaj 60 kilovatov močne radijske oddajnike.

Gotovo nima nihče pri nas ničesar proti temu, da dobe tudi druga mesta v Jugoslaviji oddajne postaje, ne moremo pa se sprijazniti z mislijo, da bo ostala Slovenija še nadalje tako zapostavljena kot doslej. Ze pred nekaj leti so člani vlade izjavili, da se povečana oddajna postaja v Ljubljani najmanj na 20 kilovatov in da dobi Beograd 100kilovatno postajo, kot jo ima sedaj Sofija. Rečeno je tudi bilo, da dobi tudi Zagreb novo aparaturo za najmanj 20 kilovatov. Od vseh teh obljub pa, kar se tiče naših krajev, ni bila izpolnjena niti ena. Ne samo to, tudi napoved, da dobi Maribor relejsko oddajno postajo, je padla v pozabnost.

Še pred dvema letoma so živahno o tem razpravljali in so se z merodajnega mesta že obrnili do mestne občine z vprašanjem, koliko in kaj bi prispevala k uresničenju te splošne želje prebivalstva vsega obmejnega ozemlja. Občina se je izjavila pripravljena, da od-

stopi primerno zemljišče na obodu Maribora in da tudi sicer prispeva k postavitvi oddajnika. Kmalu pa je vse zaspalo in zadeva se doslej še ni premaknila z mrtve ločke.

Ljubljana ima še vedno precej zastarele postaje s komaj 5 kilovati, ki že zdavnaj ni več kos svoji nalogi. Naj dobi Skoplje svojo postajo, makar še večjo, kakor je sedaj zamišljena, nikakor pa ne gre, da bi ostala Slovenija še nadalje ob strani. Ljubljana mora dobiti novo, dovolj močno oddajno postajo ravno tako pa tudi Maribor relejsko postajo, da se bo lahko paraliziral vpliv graškega oddajnika, ki je dobil aparaturo dunajske postaje, ko je začel delovati Bisamberg s svojimi 120 kilovati. Skrajni čas je že, da se Slovenija v pogledu radia vsaj izenači z ostalimi pokrajinami države.

Opozoritev

Davčni zavezanci v Mariboru se opozarjajo, da je seznan davčnih osnov za pridobitino za davčno leto 1938. na magistratu v vložišču na vpogled do vstevši 6. septembra.

Državna obrtna razstava v Beogradu

sporoča, da je številka njenega čekovnega računa 50.945 in ne 55.094, kakor je bilo natisnjeno v povabilu za udeležbo.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snaži oblike, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Naredba o odpiranju in zapiranju trgovin

Prečiščeno besedilo naredbe

(Konec.)

Clen 32. — V času, ko je ob nedeljah in praznikih prodajanje dovoljeno, se smejo kruh in ostalo pecivo, meso, poslastice, mleko in mlečni izdelki dostavljati iz delavnice in prodajalni po hišah.

Prav tako je dovoljeno poleti ob teh dneh ves dan dovažati pivo, led, sodavico, rudninske vode in podobne proizvode.

Clen 33. — Krošnjarijenje in izvrševanje obhodnih rokodelskih obrtov ob nedeljah in praznikih iz čl. 27. in 28. je prepovedano. Izjemoma se dovoljuje tudi ob teh dneh ves dan do 22. ure prodajati po ulicah in javnih lokalih cvetlice, kočevske predmete, pečen kostanj, presno in posušeno sadje ter kuhane klobase, in sicer, če se omejuje to prodajanje samo na te predmete, poleti pa ob istih pogojih še brezalkoholne pijače, alvo, sladoled in ostale medicinske izdelke.

Prodajati po ulicah in javnih lokalih novine, revije in časopise je dovoljeno ob teh dneh do 23. ure.

Clen 34. — Mesarskim mojstrom je prepovedano ob nedeljah in praznikih, navedenih v čl. 27. in 28., vsako klanje živine in perutnine v času, dokler so obratovalnice odprte, razen če gre za zakol v sili.

Clen 35. — Ob nedeljah je ves dan prepovedano v pekarnah in pekovskih delavnicah izdelovati kruh in ostalo pecivo.

Izjemoma se sme opravljati to delo:

1. poslednjo nedeljo pred božičem;
2. v bolniških, zdraviliških in sanatorijskih pekarnah, toda samo za potrebe teh zavodov in naprav.

C. Obče določbe

Clen 36. — Določila te naredbe se nanašajo na vse trgovinske in obrtne obratovalnice (podjetja) na območju dravske banovine, ne glede na to, ali pripadajo privatnim osebam ali javnim podjetjem ter ali je v njih zaposleno pomožno osebje.

Kot obratovalnice se smatrajo: prodajalnice, poslovni lokali, trgo-

vinske pisarne, delavnice in obrtne skladišča.

Za trgovinske obratovalnice se smatrajo tudi združene, obrtne in industrijske prodajalnice.

Clen 37. — Ne velja pa ta naredba za:

- a) lekarne,
- b) podjetja za prevažanje oseb z vozovi, avtomobili in drugimi prevoznimi sredstvi, javno postrežništvo, kakor: čistilce, nosače itd. ter garaže,
- c) prodajalnice novin in drugega (drobnega, kadilnega in pisalnega pribora), brivske in frizerske obratovalnice na železniških postajah kakor tudi za prodajo kolačev, čokolade in drugih sličnih poslastic na postajnih peronih,
- č) prodajanje čokolade, kolačev, čaja in drugega v bioskopih, koncertnih dvoranah, gledališčih, zabaviščih in temu podobnih lokalih, kamor smejo prihajati samo osebe, ki so plačale vstopnino,
- d) industrijske obrate,
- e) gostinske obratovalnice (hotele, restavracije, gostišča, gostilnice, kavarne, penzije, bifeje, ljudske kuhinje, krčme in drugo) iz §§ 76./1. in 448./1. obrtnega zakona. Zanje veljajo posebni predpisi.

Clen 38. — Za obratovalnice z življenjskimi potrebščinami se smatrajo one obratovalnice, ki se bavijo izključno s prodajanjem lahko pokvarnih viktualij, presne zelenjave, presnega sadja, jaje, presnega mesa, presnih rib, zaklane perutnine in divjačine.

Pojem vzornih in samostalnih prodajalnic tobaka in ostalih monopoliziranih predmetov je ugotovljen v pravilniku ministristva za finance z dne 30. decembra 1935, »Službene novine« št. 19/III/30 iz l. 1936., »Službeni list« št. 119/13 iz l. 1936.

Clen 39. — V času, predpisanem za zapiranje obratovalnic, morajo biti zaprti vsi vhodi v prostore, ki so določeni za promet s strankami. Stranke, ki se zatečejo v tem času v prodajalnih prostorih, morajo biti postrežene, a ta posel redoma ne sme trajati dalj ko četrt ure po času, določenem za zapiranje obratovalnic.

Pomožnemu osebju v pekovskih podjetjih (obratovalnicah) se mora dajati nepretrgan nedeljski odmor po 36 ur, in sicer od 15. ure v soboto do 3. ure v ponedeljek, če se dela v eni izmenici, a od 19. ure v soboto do 7. ure v ponedeljek za drugo izmeno, če se dela v dveh izmenicah.

Prekrške predpisov o delovnem času pomožnega osebja kaznuje kraljevska banska uprava (VI. oddelek); proti njeni razsodbi se more prizadeti pritožiti na ministristvo za socialno politiko in ljudsko zdravje v roku 14 dni od dneva razsodbe.

Izrečene kazni gredo v dobro državnega zaklada.

Lastnikom obratovalnice in njihovim rodbinskim članom je dovoljeno bivati in delati v obratovalnici tudi v času, ko je za promet s strankami zaprta.

V obrtnih obratovalnicah, v katerih po naravi proizvodnje iz higienskih razlogov ni mogoče delati ob zaprti obratovalnici, se opravljajo posli ob odprti obratovalnici, toda brez pomočnika ali vajenca. Prav to velja tudi za obrtne posle, ki se opravljajo na odprtem prostoru.

Clen 40. — Če se opravlja v enem lokalu ali v dveh ali več lokalih, ki so med seboj v zvezi, dvoje ali več vrst dela, oziroma stroke, za katere je določen različen delovni čas, velja za ta lokal, oziroma za vse te lokale, delovni čas ene vrste dela, ki se opravlja v njem, oziroma v njih, za katero je predpisan krajši delovni čas.

Clen 41. — Za poletje se smatra čas od 1. aprila do 30. septembra, za zimo pa čas od 1. oktobra do 31. marca.

Clen 42. — Glede delovnega časa pomožnega osebja, prekournega dela ter odmora in glede zaposlitve žen in otrok v trgovinskih in obrtnih obratovalnicah veljajo določbe uvodoma omenjenih ministrskih uredb.

Pomožnemu osebju v pekovskih podjetjih (obratovalnicah) se mora dajati nepretrgan nedeljski odmor po 36 ur, in sicer od 15. ure v soboto do 3. ure v ponedeljek, če se dela v eni izmenici, a od 19. ure v soboto do 7. ure v ponedeljek za drugo izmeno, če se dela v dveh izmenicah.

Prekrške predpisov o delovnem času pomožnega osebja kaznuje kraljevska banska uprava (VI. oddelek); proti njeni razsodbi se more prizadeti pritožiti na ministristvo za socialno politiko in ljudsko zdravje v roku 14 dni od dneva razsodbe.

Izrečene kazni gredo v dobro državnega zaklada.

Č. Kazenske določbe

Clen 43. — Oni lastniki obratovalnic, ki imajo protivno predpisom te naredbe svoje obratovalnice odprte izven časa, določenega za odpiranje in zapiranje obratovalnic, se kaznujejo v denarju od dinarjev 50 do dinarjev 3000, sorazmerno z obsegom obratovalnice.

Prekrške predpisov preiskujejo in kaznujejo pristojna prvostopna občupravna oblastva. Zoper njihove razsodbe je dopustna pritožba v 15 dneh od dneva priobčitve na kraljevsko bansko upravo dravske banovine, katere odločba je izvršna.

V primeru neizterljivosti se denarna globa izpremeni v zaporno

kazen analogno predpisom obrtnega zakona.

Pravica, naznaniti prekršitev predpisov te naredbe, gre vsake-mu državljanu, kakor tudi prizadetim organizacijam in zbornicam.

Clen 44. — Denarne kazni se stekajo v sklad za podpiranje strokovnih šol dravske banovine.

D. Sklepna določba

Clen 45. — Ta naredba stopi v veljavo s 15. dnem po objavi v »Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine« (oz. po objavi dopolnilne naredbe — »Službeni list« št. 379/61 z dne 30. julija 1938., torej z dnem 15. avgusta 1938.).

(S tem so razveljavljene vse prejšnje naredbe glede odpiranja in zapiranja obratovalnic v območju dravske banovine.)

Zunanja trgovina

Pričetek sadnega izvoza

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine sporoča, da je trgovinski minister dovolil izvoz požeških češpelj (požegeč) od 31. avgusta dalje oziroma južno od Skoplja že 27. avgusta. Držati se je strogo tudi predpisov o pripravi blaga za izvoz. Navodila o tem so prejeli sadni kontrolorji.

Za večjo domačo porabo grozdja je pričela Zveza gospodinj v Ljubljani posebno akcijo in zahteva prireditve grozdnega tedna.

Iz Žateca v CSR poročajo, da so cene v prvi oddaji hmelja 850 do 900 za 50 kg in računajo, da bo pridelek manjši ko lani.

Sviciarska zgodnja jabolka so slabo obrodila, pozne vrste pa obilo tudi za izvoz. V Turčiji bo Nemčija kupila 8 tisoč ton smokey.

Avstrijsko-jugoslovanska zbornica na Dunaju je nemška vlada razpustila.

Grčija je imenovala svojega konzula v Splitu, ker se opaža v tem pristanišču vedno večji gospodarski promet med obema državama.

Koruze smo izvozili v juliju 987 vagonov, za 113 milijona din, največ v Anglijo.

Vsi sejmi v Mariboru prepovedani

Ker se je slinavka in parkljavka pojavila že tudi v okolici Maribora, v Bohovi, so bili do nadaljnjega vsi živinski in svinjski sejmi prepovedani. Računati je s tem, da bodo prepovedani tudi v okolici, t. j. v obeh mariborskih okrajih.

Doma in po svetu

Nj. kralj, visočanstvo kraljevič Andrej je ozdravel in se že včeraj vrnil iz Ljubljane na Bled.

Češkoslovaški poslanik dr. Lipa je dospel včeraj v Ljubljano in obiskal uradno gg. bana in župana ter divizionarja, škofa, rektorja vseučilišča in tudi Zbornico TOI. Zagreb bo postavil spomenik kralju Tomislavu na trgu istega kralja, za dovršitev spomenika pa se je uvedla dodatna zbirka darov.

XI. mednarodni kongres za zgodovino medicine bo od 1. do 4. septembra v Zagrebu.

Inženirjem in arhitektom je za občni zbor društva dne 20. oktobra v Splitu dovoljen 75 oziroma za rodbinske člane 50 %ni popust na drž. železnicah.

Otroško gledališče v Beogradu pripravlja velik državni otroški umetniški festival.

Za kemični institut univerze v Ljubljani je razpisala banska uprava licitacijo zidave na dan 9. septembra ob 11. uri v tehn. oddelku za skupni proračun din 1.942.261.

Popravilo drž. ceste Kranj—Naklo bo oddalo ministristvo za gradbe 21. septembra v Beogradu. Proračunska vsota za odsek 642'2—650'85 km je 10'3 milijona din.

Miro Jankole, lastnik »Slovenske banke« v Ljubljani, je bil aretiran, ker je preiskava pokazala nepravilnosti v poslovanju banke oziroma ker so izginile jamstvene hranilne knjižice. Preiskava se še nadaljuje.

Pšenice smo od 1. do 20. avgusta izvozili nekako 1300 vagonov v vrednosti 20 milijonov din.

Italijanska žetev se ceni na 1 milij. 354.000 q rži (lani 1448.000), ječmena 2.462.000 proti 2.233.000 in ovsa 6.136.000 proti 6.197.000 q.

Francoska uradna cena za pšenico je določena na 204 franke za stot.

Pšenice bo imela Kanada za izvoz najmanj 200 milijonov bušljev in se želi zaradi tega pogajati z USA, da bi se dogovorile za izločitev konkurence na svetovnih trgih.

Lesni izvoz evropskih izvoznice je dosegel doslej šele 27% od vseh po določbah ETEC dovoljenih 3,38 milijonov standardov. Rusija je izvozila le do 14%, enako Švedska, Finska 24, Poljska 41, Jugoslavija 40, Romunija 37, Letonska 46, CSR 58% kvote.

Aluminij je dosegel v zadnjih letih sledečo proizvodno in odjemno količino (ton): svetovna proizvodnja v letih 1929., 1935., 1936. in 1937. po vrsti 282, 260, 366 in 489 tisoč, poraba 276, 307, 407, 500 tisoč ton. Aluminij je skoraj edini premet, ki ga kriza ni prizadela, ker gre ves sproti za obožujevite.

Nemško-angelska trgovina je dosegla do konca junija letos komaj 80% lanske. Promet sicer ni trpel zaradi kakih prekinitev ob sporu v vprašanju avstrijskih dolgov, njegov padec pa je zato še bolj nevaren, ker kaže angleško varčevanje in vplive splošnega zastoja. Posebno Anglija uvaža vedno manj iz Nemčije. Njen uvoz v letih 1929., 1937. in 1938. se je gibal v prvih polletjih od 17,7 do 8,6 in letos 7,1, izvoz v Nemčijo pa od 9,3 na 5,6 in 4,7. Nemška aktivnost je padla od 8,4 na 3 in na 2,4 milijona funtov.

Argentina je izvozila letos v prvem polletju blaga za 712,1, uvozila pa za 742,2 milijona in je bila torej za 35 milijonov pezov pasivna.

Carinski dohodki Nemčije so dosegli v letu 1937/38. 14 milijard RM in so bili za 2,5 milijarde večji ko lani, proti letu 1932/33. pa so se podvojili.

Vrednost nemške proizvodnje v letu 1937/38. dosega 9,5 milijarde RM in je narasla proti lanskemu za 7%. Tega zvišanja vrednosti ni toliko povzročila podražitev izdelkov kolikor dejanski dvig količine. Slabše pa je stanje kmetijstva, ki je popolnoma dirigirano in izčrpano.

Cevljev je ameriška industrija izvozila v letošnjem prvem polletju 1,08 (lani 0,87) milijona parov za 2,36 (lani 1,9) milijona dolarjev. Sama Češkoslovaška pa je izvozila 6,73 (5,81) milijonov parov za 168,3 (142,1) milijona Kč.

Slinavka in parkljavka se je v vsej Nemčiji po izkazu za 1. avgust še razširila, čeprav število okužb ni več tako naraslo ko v prejšnjem tednu. Pri nas pa je začela ta živalska bolezen pojematj samo v savski banovini.

Knjige, umetnine, gramofonske plošče in muzikalije se smejo uvažati v Mehiko brez carine in so v redni naročbi proste vseh davščin. Dva vojaška zrakoplova sta se razbila pri ameriških manevrih v Kaliforniji.

V Bogomoljah na Hvaru so zgorili trije otroci delavca Plavšiča.

Radio Ljubljana

Nedelja 28. avgusta. 8.00: Salonski trio (gg. Novak Karlo, I. Comelli, Borštink Boris) — 9.00: Napovedi, poročila — 9.15: Slovanske plošče — 10.00: Prenos bojevnike prireditve z Brezj. — 11.00: Muzorski-Ravel (plošče, simf. ork. iz Bostona) — 11.30: Otroška ura — 12.00: Radijski orkester — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 14.00: Napovedi — 17.00: Kmet. ura: Čebelarstvo v tem letu (Okorn Jože) — 17.30: Koncert. Sodelujejo: gg. Mirko Dolničar in prof. M. Lipovšek (spremljava) in radijski orkester — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Naše žito (Milan Novaković) — 19.50: Radijski orkester — 21.00: Pevski in klavirski koncert. Sodelujeta: gđc. Ida Valjalo in ga. Marta Osterc-Valjalo — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Kmečki trio.

Ponedeljek 29. avgusta. 12.00: Mozartove plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Naša nacionalna glasbena kultura (Antun Dobronič) — 19.50: Zanimivosti — 20.00: Liszt: Ogrska rapsodija št. 2 (plošče) — 20.10: Zdravniška ura: Nekaj poglavij o biologiji žene (ga. dr. Božena Lavrič-Zajc) — 20.30: Lahka glasba. Sodelujejo: Stanko Prek (kitara), Stanko Avgust (harmonika) in pevski tercet Stritarjevih — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Kmetjska posojilnica

Ljubljanske okolice, reg. zadr. z neom. zav. v Ljubljani, Tyrševa c. 18.

Nove vloge

vsak čas razpoložljive obrestuje po 4%

vloge proti odpovedi po 5%

Za vse vloge nudi popolno varnost * Otvarja tekoče račune in izvršuje vse denarne posle * Vlagajte svoje prihranke v najstarejši slovenski denarni zavod!

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE

TISKARNE

reg. zadr. z o. zav.

LIUBLJANA, KOPITARJEVA 6

Nudi po izredno nizkih cenah: Salda-konte, štrace, journales, šolske zvezke, mape, odjemalne knji-

žice, risalne bloke itd.

Splošna trgovska d.o.o.

St. Vid nad Ljubljano št. 91 Ljubljana, Tyrševa cesta 33 (Javna skladišča)

Kolesa, motorji, šivalni stroji najboljših znamk po najnižjih cenah.

Na debelo! Na drobno! Zahtevajte ponudbe!

Trgovci!

PREŠITE ODEJE

nabavite najceneje pri industriji odev

F. Dobovičnik • Celje